

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/30/2022
Identifikačné číslo spisu:	1109201589
Dátum vydania rozhodnutia:	22.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1109201589.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne V. Y., narodenej XX. L. XXXX, U., R. V. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Váčokom, Bratislava, Vázovova 9/A, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17C/31/2009, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. apríla 2021 sp. zn. 7Co/80/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. apríla 2021 sp. zn. 7Co/80/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I, ako súd prvej inštancie, rozsudkom sp. zn. 17C/31/2019 z 23. októbra 2014 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 17 600 eur, s tým, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozsudku.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 28. apríla 2021 sp. zn. 7Co/80/2019 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. Žalobkyni priznal nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanej.

3. V odôvodnení rozsudku poukázal na to, že uznesením Krajského úradu justičnej polície PZ v Nitre z 1. júla 2003 ČVS : KUJP- 17/OVVK-2003- SY bolo proti žalobkyni začaté trestné stíhanie pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1, ods. 2 spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 a zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Okresný súd v Nitre uznesením zo dňa 05. júla 2003 sp. zn. 2Tpr 68/03 rozhodol o vzatí žalobkyne do väzby z dôvodu § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, s tým že väzba sa počítala od 2. júla 2003 od

9.20 hod. a bola vykonávaná v Ústave na výkon väzby. Personálnym rozkazom Ministra vnútra SR č. 311 zo 14. augusta 2003 bola žalobkyňa prepustená zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru. Na základe uznesenia Krajského súdu v Nitre z 25. septembra 2003 sp. zn. 7Tpo 38/03 bola žalobkyňa prepustená z väzby na slobodu. Trestné stíhanie bolo voči žalobkyni zastavené uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR č. VII Gv 117/04-114 z 18. januára 2008, pretože bolo nepochybné, že skutok nespáchala žalobkyňa.

4. Odvolací súd dospel k záveru, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobkyne došlo tak trestným stíhaním žalobkyne, ako i vadným pozbavením osobnej slobody v trvaní 87 dní. Vykonaným dokazovaním považoval za preukázané, že trestné stíhanie žalobkyne trvajúce od 1. júla 2003 do 18. januára 2008 s väzbou v danom prípade bolo neoprávneným zásahom značnej intenzity a rozsahu, pretože tieto skutočnosti vytvorili negatívny obraz o žalobkyni, ktorý vyvolal u nej ujmu na osobnostných právach, a to znížením jej dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti, a aj vzhľadom na dĺžku trvania tohto zásahu, počas ktorej došlo aj k medializácii tohto prípadu, bola dôstojnosť a vážnosť žalobkyne znížená v značnej miere. Pokiaľ ide o závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno opomenúť, že žalobkyňa pôsobila ako policajka a neoprávneným zásahom bolo znížené jej spoločenské hodnotenie, znevážené jej odborné uznanie, spochybnená jej dôveryhodnosť a vážnosť. Z výsluchu svedkyne R. L. vyplynulo, že rodina žalobkyne trestné stíhanie žalobkyne považovala za šok, ľudia ich rodinu ohovárali a syn žalobkyne sa bál reakcií spolužiakov. Vyhodnotením uvedených okolností, zohľadniac následnú medializáciu prípadu dospel odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie k záveru, že vo veci boli dané skutočnosti zásadného významu, ktoré odôvodňovali priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch žalobkyni.

5. S výškou priznanej nemajetkovej ujmy sa odvolací súd plne stotožnil. Aj podľa jeho názoru trestné stíhanie žalobkyne a pozbavenie osobnej slobody výrazne ovplyvnilo dovtedajší život žalobkyne a jej rodiny a svojím rozsahom a intenzitou predstavovalo značný zásah do osobnostných práv žalobkyne, pretože jeho negatívne následky by pociťoval ako závažnú ujmu každý na jej mieste a v jej postavení. To, že žalobkyňa bola vystavená nezákonnému vyšetrovaniu a väzbe, sa prejavilo na jej osobnosti, utrpela jej občianska česť a ľudská dôstojnosť. Nezanedbateľná pri posudzovaní tejto ujmy bola skutočnosť, že žalobkyňa ako osoba bezúhonná bola obvinená zo spáchania trestného činu a pozbavená slobody, čo nepochybne zvyšovalo jej neistotu a odôvodnene prehlbovalo jej vnímanie celého procesu s negatívnou prognózou.

6. Výšku nemajetkovej ujmy v sume 17 600 eur považoval odvolací súd za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú žalobkyňa utrpela v príčinnej súvislosti s vadným pozbavením osobnej slobody v trvaní 87 dní v období od 2. júla 2003 do 26. septembra 2003 ako aj trestným stíhaním trvajúcim cca 5 rokov, a to tak v oblasti svojho spoločenského, pracovného a rodinného života. Odvolací súd uzavrel, že priznané finančné zadost'učinenie zohľadňuje obmedzenie osobnej slobody ako i prebiehajúce trestné stíhanie, ktoré malo negatívne dôsledky na život žalobkyne prejavujúce sa v nemožnosti ďalej vykonávať povolanie (prepustenie zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru), spôsobenú traumou obmedzením osobnej slobody - väzbou, jej znemožnenie a diskreditáciu v očiach ostatných obyvateľov malého mesta, v ktorom žije, traumou spôsobenú jej maloletému synovi, o ktorého sa stará sama, ako aj zásadné zhoršenie finančnej situácie a pocit neistoty vyvolaný dĺžkou trestného stíhania voči jej osobe, ktorým rovnako došlo k porušeniu práva (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

7. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalovaná v zákonnej lehote dovolanie a navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Žalovaná prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

8. Porušenie práva na spravodlivý proces videla najmä v tom, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd si sami vybrali titul na základe, ktorého mali záujem žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy priznať, keďže žalobkyňa si náhradu nemajetkovej ujmy uplatnila titulom rozhodnutia o väzbe a titulom nesprávneho úradného postupu OČTK, avšak súdy žalobkyni priznali náhradu nemajetkovej ujmy titulom rozhodnutia

o väzbe a titulom trestného stíhania.

9. Namietala, že súdy oboch inštancií priznali žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 17 600 eur na základe dvoch titulov, pričom však nie je z odôvodnenia rozhodnutí súdov zrejmé, vo vzťahu ku ktorému titulu bola žalobkyni priznaná aká náhrada nemajetkovej ujmy (v akej výške). Požiadavka, aby rozhodnutie bolo riadne odôvodnené, patrí medzi základné atribúty spravodlivého procesu a nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia spôsobuje jeho nepreskúmateľnosť.

10. Nesprávne právne posúdenie videla žalovaná v tom, že odvolací súd v napadnutom rozsudku vyriešil nesprávne právnu otázku primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pretože priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je v súlade s platnými a účinnými vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov resp. predchádzajúce právne predpisy), súdnou praxou, relevantnými rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a zásadou spravodlivého zadostučinenia. Žalovaná uviedla, že daná právna otázka bola v minulosti dovolacím súdom opakovane riešená s jednoznačnými závermi

11. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej považovala argumentáciu žalovanej za nedôvodnú a navrhla dovolanie odmietnuť, resp. alternatívne zamietnuť.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, pričom dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

13. Podľa § 419 Civilného sporového poriadku, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

14. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, a podmienky prípustnosti dovolania sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku.

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia je treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

17. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, treba

považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

18. Rovnako, podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvávajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd musí dbať tiež na celkovú presvedčivosť rozhodnutia, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

19. Keď sa odvolací súd rozhodujúci o opravnom prostriedku odvolateľa nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou odvolateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základne právo na súdnu ochranu garantovanú podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces garantované podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (III. ÚS 402/08). Pokiaľ odvolací súd vôbec nepristúpi k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentami odvolateľa, tieto bez primeraného vysvetlenia ignoruje a neaplikuje relevantnú právnu úpravu, porušuje tým právo odvolateľa na spravodlivý proces (II. ÚS 120/2020).

20. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Aj v konaní na odvolacom súde je žiadúce dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

21. V súvislosti s vadou vyplývajúcou z ust. § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd preto skúmal, či

dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dáva relevantnú odpoveď na všetky otázky podstatné pre rozhodnutie vecí. Pre vznik práva na náhradu nemajetkovej ujmy, obdobne ako pre vznik práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom, je nevyhnutné, aby boli súčasne naplnené tri základné predpoklady, ktorými sú nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávny úradný postup, existencia nemajetkovej ujmy a kvalifikovaná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy.

22. Odvolací súd síce svoje rozhodnutie odôvodnil precíznejším spôsobom ako súd prvej inštancie, ktorého nedostatočné odôvodnenie žalovaná v odvolacom konaní namietala, dovolací súd však musí konštatovať dôvodnosť dovolacej argumentácie žalovanej smerujúcej voči arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Z jeho pomerne obsažného odôvodnenia je zrejmé, že odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že do osobnostných práv žalobkyne bolo zasiahnuté prostredníctvom dvoch rozhodnutí, ktoré pre účely nárokov vyplývajúcich zo zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je potrebné považovať za nezákonné (uznesenie o trestnom stíhaní obvinených a uznesenie o vzatí do väzby). Zaoberal sa aj dôvodmi preukazujúcimi existenciu nemajetkovej ujmy u žalobkyne, avšak tieto viazal opakovane v celom svojom odôvodnení súčasne na obe nezákonné rozhodnutia a len vo vzťahu k obohm súčasne konštatoval príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci a vznikom nemajetkovej ujmy, pričom rovnako aj výšku priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch posudzoval ako celok, teda ako jednu sumu viažúcu sa k dvom nezákonným rozhodnutiam. Dovolací súd súhlasí s námietkou žalovanej, že takéto odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je nutné považovať za arbitrárne. Nakoľko boli vo veci dané dva samostatné (aj vecne odlišujúce sa) tituly, z ktorých bola odvodzovaná existencia nemajetkovej ujmy, povinnosťou súdu bolo odôvodniť a uviesť konkrétnu výšku nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prináležiacej za každé nezákonné rozhodnutie osobitne. Odôvodnenie napadnutého rozsudku však takéto upresnenie a vysvetlenie dôvodnosti výšky priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch samostatne vo vzťahu ku každému nezákonnému rozhodnutiu neobsahuje. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je nedostatočné v takej miere, že spôsobuje jeho nepreskúmateľnosť.

23. Dovolací súd nepovažuje za dôvodnú námietku dovolateľky, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd si sami vybrali titul na základe ktorého mali záujem žalobkyňa náhradu nemajetkovej ujmy priznať, nakoľko už zo samotnej žaloby a jej príloh je zrejmé, že žalobkyňa si náhradu škody a nemajetkovej ujmy uplatnila titulom rozhodnutia o väzbe a titulom trestného stíhania.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, v dôsledku čoho zo strany odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, dovolací súd dospel k záveru o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 Civilného sporového poriadku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (§ 450 Civilného sporového poriadku). Vzhľadom na dôvod zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu a skutočnosť, že vec sa vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia dovolacích námietok smerujúcich k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci.

25. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

26. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.